

Kokgroparna på Norderön

Dokumentation och tolkning av fornlämningsområdet Norderö 11:1

Trusta 2:2, Önsta 1:39, Norderö socken, Östersunds kommun, Jämtlands län

Anders Edvinsson

RAPPORT – JAMTLI 2015:11
ISSN 1654-2045

Utgivning och distribution:

Jamtli

Box 709

831 28 Östersund

Tel. 063-15 01 00

Fax 063- 10 61 68

© Jamtli 2015

Kartmaterial © Lantmäteriet. Ärende nr MS2006/02204

Foto: Anders Edvinsson.

Redigering och layout av framsida: Lena Ljungkvist, Jamtli Förlag

ISSN 1654-2045

Innehållsförteckning

Inledning.....	1
Syfte.....	1
Metod	1
Områdesbeskrivning.....	2
Känd fornlämningsbild.....	2
Forskningshistorik.....	4
Resultat.....	7
Tolkning.....	12
Sammanfattning.....	13
Källförteckning.....	15
Tekniska och administrativa uppgifter.....	16

Inledning

I samband med länsstyrelsens besiktning av skador efter stormen Ivar 2013 uppmärksammades att boplatsoområdet Norderö 11:1 på Norderön markberetts, vilket inte är tillåtet inom ett fornlämningsområde. Vid denna besiktning ska spår av kulturlager och skärvsten ha påträffats i ett flertal av markberedningsgroparna. Med anledning av detta har Jamtli på uppdrag av länsstyrelsen dokumenterat fornlämningen och de eventuella skador som uppstått på densamma.

Fornlämningen RAÄ Norderö 11:1 är i Fornminnesregistret (FMIS) registrerat som boplatsoområde. Lämningstypen i området består av ett 15-tal kokgropar.

Syfte

Det primära syftet med undersökningen var att undersöka markskadorna och dokumentera de spår efter mänsklig verksamhet som kunde påträffas samt att återställa fornlämningen. Det sekundära syftet var att bedriva publik arkeologi.

Undersökningen förutsattes ge underlag för ytterligare tolkning av platsens funktion. Finns det ex fler kokgropar, går det att finna spår efter byggnader, förekomst av kulturlager och skärvsten, fynd av föremål osv. Undersökningen kan även ge underlag för eventuell ändrad utsträckning av fornlämningen.

Den publika delen svarar upp mot ett stort intresse för arkeologi i allmänhet och vikingatiden i synnerhet. Undersökningen är därför ett utmärkt tillfälle att erbjuda allmänheten att få vara med och se hur kunskapen om förhistorien skapas utifrån arkeologiska tolkningar. Den publika delen är också väsentlig för att öka kunskapen om värdet av att bevara fornlämningar.

Metod

Undersökningen inleddes med att de sedan tidigare kända groparna uppsöktes och mättes in med fältdator, programvara ArcPad kopplad till GPS. I samband med detta dokumenterades groparna och eventuella skador och fynd noterades. Senare avsöktes hela området för att om möjligt påträffa flera kokgropar eller andra spår efter mänsklig verksamhet, där tillvägagångssättet vid dokumentation var detsamma enligt ovanstående. Området har även gått över med metalldetektor. Dessutom fotograferades området och kokgroparna.

Den publika delen bestod av en särskild visning 14 juli.

Områdesbeskrivning

Norderön är belägen i Storsjön i Östersunds kommun i de centrala delarna av Jämtlands län och saknar fast landförbindelse.

Fornlämningen ligger på östra sidan av Norderön, till största delen på Trusta 2:2 och till en mindre del på Önsta 1:39. Marken består av relativt plan moränmark och sträcker sig ned till Storsjöns strand i öster. Området har tidigare varit beväxt med skog men är idag avverkat. Det registrerade området är cirka 130x80 meter stort (N-S), dvs. drygt en hektar. I området är registrerat 15 vallomgivna härdgropar/kokgropar. Groparna (med vall inräknad) är 3,5-8 meter i diameter med 0,1-0,7 meter höga vallar och har i mitten en rund grop, 2-3 meter i diameter med 0,1-0,7 meters djup. Fyra av groparna har undersökts under 1940- och 50-talet.

Känd fornlämningsbild

På Norderön finns tämligen rikligt med lämningar från förhistorisk tid. Vid en sökning i FMIS erhålls inte mindre än 160 träffar på Norderön. Järnåldern är väl representerat i detta sammanhang. Redan från yngre romersk järnålder (300-400 e Kr) finns lämningar och fynd som vittnar om att en fast bondebebyggelse etablerat sig på ön. Några av de äldsta järnåldersföremålen i länet kommer just från Norderön. Det rör sig t ex om en sköldbuckla som daterats till yngre romersk järnålder och ett korsformigt spänne som har sitt ursprung i folkvandringstid (400-550 e Kr). Rimligt att anta är att dessa fynd ursprungligen legat i gravar som odlats över i senare tiders jordbruk.

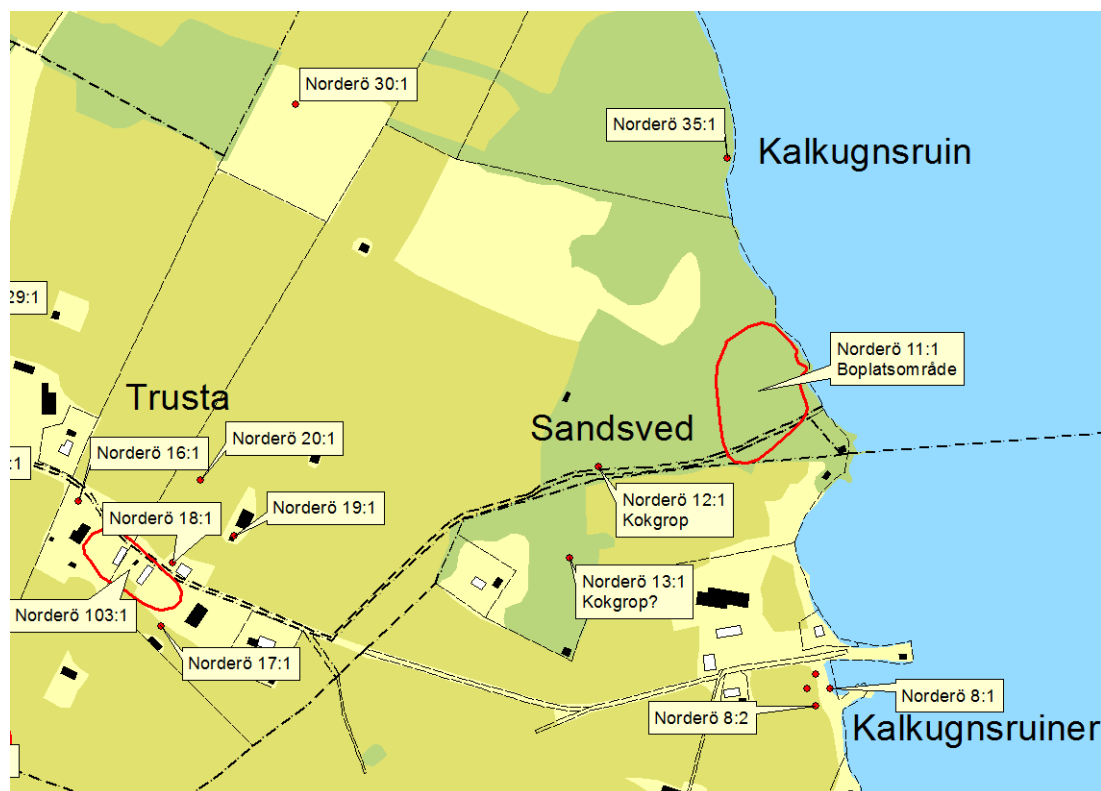
Från senare delen av järnåldern finns särskilt rikligt med spår. Det vittnar alla gravhögar som finns över ön om. I dag är känt 18 gravhögar, en stensättning samt ytterligare tio gravhögar som bedömts som något osäkra. Dessa kan placeras in i den senare delen av järnåldern och kan

således vara vikingatida. I övrigt har dessutom ett antal lösfynd gjorts som kan placeras in i järnåldern. Det rör sig t ex om svärd, spetsar och smycken.

Flera av ortsnamnen på ön bär också vittnesmål om rötter i järnåldern med sin ålderdomliga karaktär. Dit hör t ex Trusta och Önsta. Dessa brukar kallas sta-namn. Detta namnskick har sitt ursprung i förkristen tid och vanligtvis brukar det anges att det var i bruk fram till och med vikingatid. I sammanhanget bör Norderön nämnas. Ön har fått sitt namn efter Njord i den nordiska mytologin (Flemström 1983 s. 23, 30).

Fornlämningen Norderö 11:1 består som tidigare nämnts av ett antal kokgropar inom ett begränsat område. Före undersökningen var inga andra lämningar efter mänsklig verksamhet kända inom detta område. I FMIS finns två separata ensamliggande kokgropar registrerade på ett avstånd om ca 150 och 200 m i västlig och sydvästlig riktning från det aktuella undersökningsområdet, bägge dessa anges dock som osäkra. Inom en radie av 600 m från lämningen finns ett 10-tal gravhögar, varav den närmaste ligger drygt 200 m söder om lämningens sydligaste del, denna anges dock som något osäker. Norrut på ett avstånd av 500-600 m ligger tre gravhögar på rad längs stranden. Inåt ön västerut ligger också ett antal gravhögar på ungefär samma avstånd som de förra. Ca en km söder om lämningen finns ett område med husgrunder och fossil åkermark. Såväl norr som söder om lämningen finns kalkugnsruiner. I övrigt finns järnframställningsplatser och gårdstomter registrerade i relativ närhet.

På samma fastighet som den nu undersökta fornlämningen är belägen har järnålderfynd gjorts. Det rör sig om tre spetsar, en spik och en nit. Dessa skänktes 1924 av dåvarande markägare och förvaras nu på Jämtlands läns museum med inventarienummer JLM 9069:1-5.

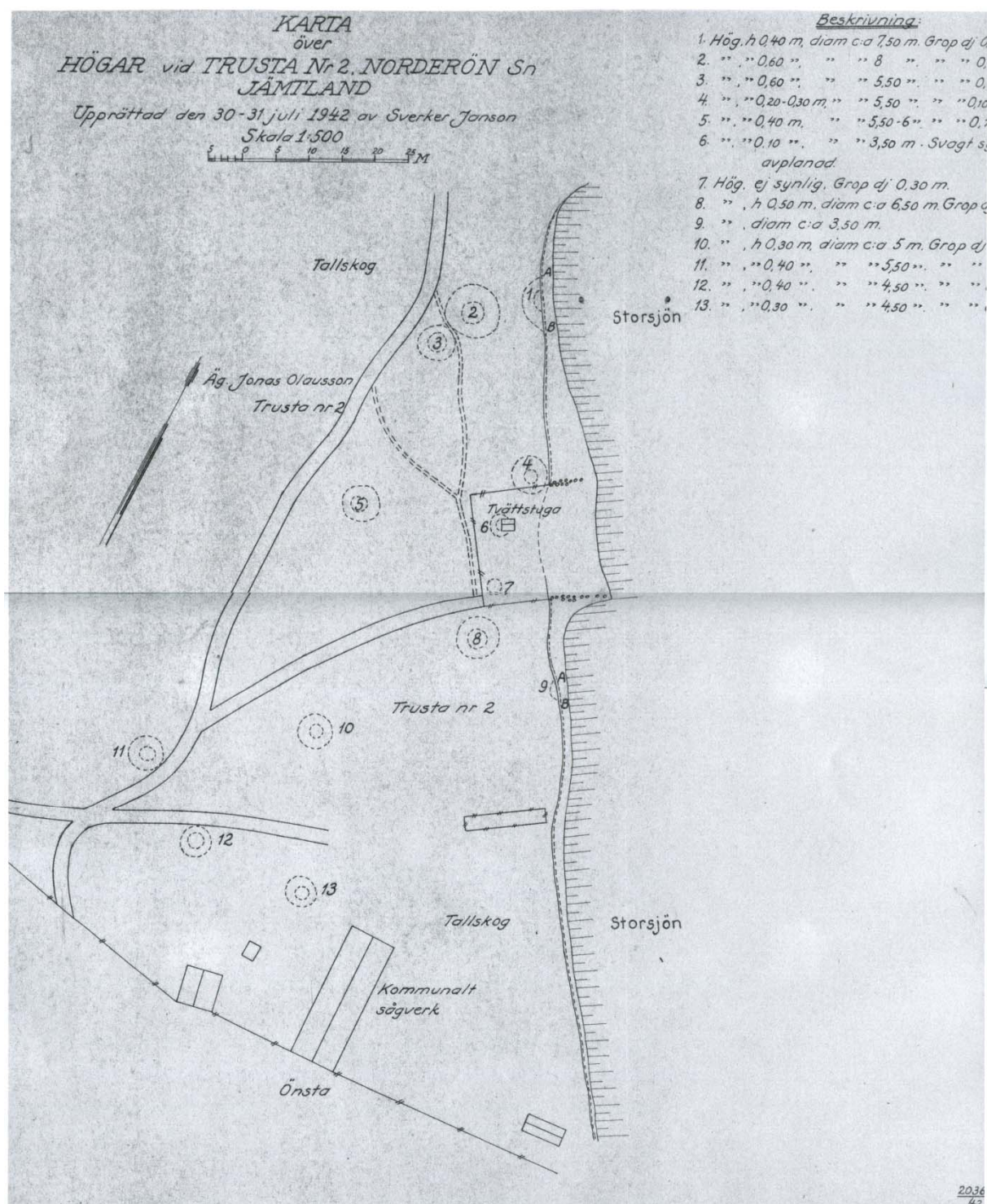

Översiktskarta med det undersökta området markerat med röd linje

Forskningshistorik

Fornlämningen Norderö 11:1 har i tre omgångar undersökts under 1940-1950- talen. Totalt har fyra av groparna undersökts.

Den första dokumenterade arkeologiska undersökningen utfördes 1942 under ledning av Sverker Janson. I samband med undersökningen upprättade Janson en karta över området där samtliga då funna lämningar inritades och uppmättes. Lämningarna numrerades och det är dessa nummer som det hädanefter refereras till (se karta nedan). Sammantaget påträffades då 13 gropar. Orsaken till undersökningen var att två av groparna var skadade och riskerade att erodera ut i Storsjön. De gropar som undersöktes var grop 1 och 9, de som således låg mest strandnära. Värt att notera är att groparna 1942 rubricerades som högar och det är denna benämning som används i Jansons rapport. Vid grävningen påträffades ett skiktat kol- och askförande lager i bägge högarna som sträckte sig helt igenom. De fynd som gjordes i de bägge högarna var förutom skärvsten, brända ben. Hög 9 var vid undersökningstillfället nästan helt uteroderad i sjön. Enligt rapporten ska markägaren ha påtalat att det tidigare funnits fler liknande höglämningar i området, som vid byggandet av ett kommunalt sågverk omkring 1918-1919 schaktades bort och att det då ska ha påträffats brända ben. Som nämnts var kokgroparna benämnda högar 1942 och det diskuteras i rapporten huruvida högarna är gravar eller ej. En uppfattning då var således att det var gravhögar man hade att göra med men det nämns också i rapporten att det kan vara fråga om hårdplatser.

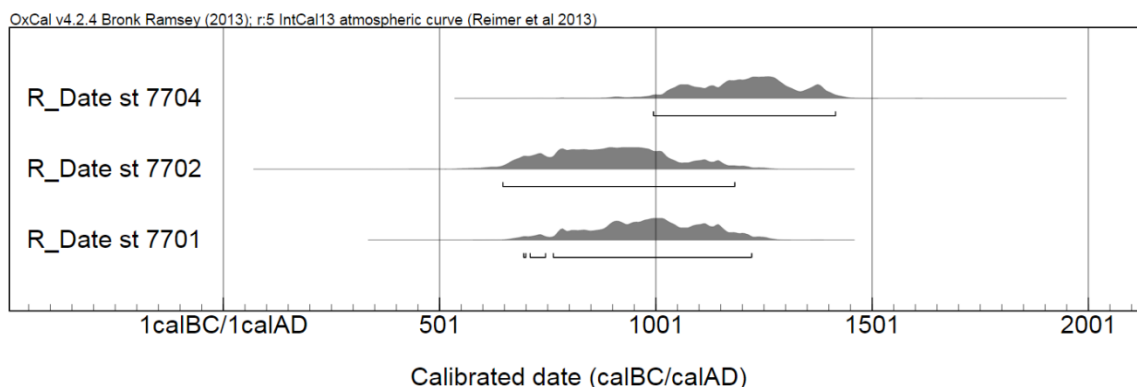
Plankarta från 1942 av Sverker Janson

Nästa arkeologiska undersökning tar sin början 1947 men blir tvungen att avbrytas och återupptas och färdigställs först 1949. Undersökningen leds av Carl Gustaf Blomberg. Även denna gång är det en av de strandnära groparna som undersöks med anledning av att vattenlinjen börjat äta sig in i dess västra kant. Grop nr 4 är det som undersöks denna gång. Vid detta undersökningstillfälle tycks man dock vara på det klara med att det är hårdplatser som undersöks. Resultatet av denna grävning skiljer sig inte nämnvärt från den 1942 gjorda. Även här påträffas ett skiktat kollager med inslag av skärvsten. Fynden är möjligen något mer flertaliga vid denna grävning och de är dessutom bevarade. De fynd som påträffades och tillvaratogs var brända och

obrända ben, brända och obrända tänder samt två järnspikar. Fynden förvaras nu på Jämtlands läns museum med inventarienummer JLM 28074:1-8. Efter undersökningen borttogs lämningen.

Den tredje och senaste undersökningen företogs 1951 av Allan Nilsson. Denna gång var det grop nr 3 som var föremål för undersökningen. Från denna utgrävning finns ingen rapport bevarad utan endast plan- och profilritning. Utifrån ritningarna finns inget som tyder på att denna grop till sin karaktär skulle skilja sig från de övriga undersökta. Vid grävningen tillvaratogs brända ben, kol och skärvsten som nu förvaras på Jämtland läns museum.

Under ca 30 års tid hände sedan inte mycket och föremålen magasinerades på museet. Längre var föreställningen om kokgroparna att de var tillhöriga en stenåldersboplats. I början på 1980-talet skedde dock ett genombrott när såväl kol som ben skickades iväg för analyser. Kolet skickades till Naturhistoriska riksmuseets laboratorium för isotopgeologi för datering. Tre kolprover analyserades (analysnummer: St 7701, St 7702, St 7704) och det är således från grop nr 3 dessa kommer. Dateringarna visade att det inte alls är kokgropar från stenåldern det handlar om utan det visade sig att de ska placeras i den senare delen av järnåldern. Analysresultatet placerar groparna i tidspannet mellan 647 e Kr - 1416 e Kr. Att dateringarna visar så pass stort spann kan förklaras med att dåtidens teknik för datering av träkol kunde uppvisa rätt stora felmarginaler. Dessutom kan en viss felmarginal uppträda genom att gammalt virke använts, något man bör ta i beaktande. Vid analys av dateringsresultaten visar det sig dock att tyngdpunkten av dateringarna ligger mellan 700 e Kr – 1200 e Kr och hamnar då i huvudsak i sen järnålder med en viss överlappning in i tidig medeltid.

Kolproverna kalibrerade till kalenderår

Benen skickades till osteologiska forskningslaboratoriet vid Stockholms universitet för artbestämning där de behandlades av Ulf Alström i dennes uppsats. Enligt denna analys innehöll benen från de undersökta kokgroparna delar av får eller get, ko, gris och hund. Förvånansvärt nog fanns även benfragment från människa i det undersökta materialet. I mitten på 1980-talet tas emellertid ett omtag när det gäller benens artsbestämning. Denna gång är det osteolog Rita Larje som gör bestämningen och förutom de ovan nämnda djuren påträffas även ben från häst i materialet. När det gäller människoben dömde Larje ut den tidigare analysen på den punkten och hävdade att några ben från människa inte finns med.

Området besöktes även 1969 i samband med Riksantikvarieämbetets fornminnesinventering. I inventeringsunderlaget uppges att fornlämningen består av ca 15 härdgropar.

Resultat

Som nämnts i metoddelen utgick undersökningen från Jansons karta som upprättades 1942. På denna karta finns 13 gropar och samtliga av dessa lokaliserades och mättes in med GPS. Utöver dessa 13 påträffades ytterligare 4 gropar som även de mättes in. En av dessa är dock något osäker, till form och utseende skiljer den sig inte från de övriga säkra groparna, men vid provtagning med jordsond påträffades inga spår av skärvsten som i de övriga.

Foto på en av kokgroparna inom RAÄ Norderö 11:1

Dessutom dokumenterades markberedningsgropar och rotvältor i området. I tabellerna nedan redovisas de inmätta groparna enligt ursprunglig numrering utifrån Jansons karta (grop 1-13), därefter de gropar som mättes in vid föreliggande undersökning 2015 (grop 14-17). I tabellerna redovisas förekomsten av skärvsten och eventuella gjorda fynd. Skärvstensförekomsten i de fall där detta noterats avser skärvsten synlig i och invid gropan utan att någon grävning gjorts. Till sist har noterats eventuella skador på och vid groparna samt annan väsentlig information.

De karterade groparna enligt Sverker Jansons karta 1942

Gropnr.	Skärvsten	Fynd	Noteringar
1			Bortroderad
2	Rikligt		Rotvälta i SV, grop i V, ris i V
3	Måttligt	Enstaka brända ben	Rotvälta i V
4			Borttagen, ris och kvist på platsen idag
5			Oskadad
6			Tvättstuga placerad över gropan
7	Måttligt		Osäker lokalisering, körskada
8	Rikligt		Körskada SV-NÖ, rotvälta i Ö
9			Bortroderad
10			Oskadad
11	Rikligt		4 planteringsgropar i V kanten
12			Täckt med ris i mitten och NV-V, planteringsgrop i S kanten
13			NV delen helt täckt med ris

De karterade groparna enligt 2015 års undersökning

Gropnr.	Skärvsten	Fynd	Noteringar
14			2 stubbar i gropan
15			Oskadad
16	Måttligt		Rotvälta i S
17			Osäker kokgrop, otydlig vall

De fyra ovanstående groparna är 2-4 m i diameter med ett djup om 0,2-0,4 m. Groparnas diameter utan vällen inräknad är mellan 1-2 m i diameter. De omgivande vallarna är 1-2 m breda och har en höjd av 0,1-0,3 m.

Förutom kokgroparna har inga andra spår efter mänsklig verksamhet påträffats i det aktuella området. Inga spår efter eventuella byggnader har kunnat iakttas. De fynd som påträffats är uteslutande skärvsten och från en grop enstaka fragmentariska brända ben. Inga fynd har tillvaratagits. Inom det angivna fornlämningsområdet och i dess närområde har således vare sig den okulära besiktningen eller metalldetektorn påvisat andra lämningar än kokgropar.

Upprinnelsen till den arkeologiska undersökningen var som tidigare nämnts en stormskadeinventering. Vid denna inventering upptäcktes att området markberetts och att det kunde förmodas att lämningen skadats. En del i den arkeologiska undersökningen var att dokumentera de skador som kunde iakttas. Som framgår av tabellerna ovan har flera av groparna mer eller mindre skadats. De skador det rör sig om är rotvältor, planteringsgropar, körskador samt nedrisning. Två av groparna är dessutom borttagna eller bortroderade och på en av groparna är en byggnad placerad, inget av detta är dock något som skett nyligen. Huvudparten av de nytillkomna skadorna ligger i groparnas ytterkanter och ingen av de kvarvarande groparna kan påstås vara totalförstörd. Det största problemet i dagsläget är de avverkningsrester som ligger över hela fornlämningsområdet. Högar med ris och kvistar har lämnats kvar och vissa av

groparna är helt eller delvis fyllda eller övertäckta med ris. Den primära åtgärden för att få fornlämningen i acceptabelt skick är att forsla bort alla avverkningsrester från området.

Nedrisad kokgrop

Inom fornlämningsområdet dokumenterades markberedningsgropar och rotvältor i de fall där spår av mänsklig verksamhet kunde iakttas. Det rör sig om sju markberedningsgropar och fyra rotvältor där skärvsten påträffades. Förekomsten av skärvsten var från några enstaka till måttlig. Inga andra fynd kunde iakttas.

Vid inmätningen av kokgroparna med GPS visade det sig att dagens markerade fornlämningsområde inte var tillräckligt för att täcka in alla lämningar. Två av kokgroparna ligger utanför den i FMIS registrerade ytan, en i öster vid strandkanten och en i sydöst. Dessutom dokumenterades en rotvälta med skärvsten strax norr om lämningen. Således bör ytan för fornlämningen utökas åt de ovan nämnda väderstrecken för att säkerställa att samtliga spår efter mänsklig verksamhet täcks in och får det skydd som krävs.

I samband med undersökningen av fornlämningen Norderö 11:1 besöktes även de närliggande kokgroparna som fanns registrerade, Norderö 12:1 och 13:1. Som tidigare nämnts var dessa bedömda som osäkra och det visade sig att ingen av dessa är kokgropar. En bedömdes som en kolningsgrop och den andra som möjlig täktgrop. Det visar sig således att kokgroparna är koncentrerade inom ett område närmare stranden.

Den publika delen genomfördes som planerat 14 juli. Denna bestod av en särskild visning av fornlämningsområdet och lockade 37 deltagare. Dessa fick en visning och presentation av området under ledning av 1:e antikvarie Anders Hansson.

Ortofoto med kokgropar samt de markberedningsgropar och rotvältor som innehöll skärersten

Tolkning

Fornlämningsområdet med sina kokgropar är med tanke på antalet relativt unikt i sitt slag och framförallt unikt i Jämtlands län. De 17 i dagsläget kända groparna väcker givetvis funderingar. Med tanke på antalet kokgropar är det rimligt att sätta in dessa i ett större sammanhang. Kokgropar i sig är inget unikt fenomen men i det här fallet är det knappast gropar som anlagts för det enskilda hushållets matlagning, därav krävs en annan tolkning av platsens funktion.

Som nämnts ovan finns ett antal gravhögar och möjlig järnåldersbebyggelse i relativ närhet. Detta tillsammans med det ålderdomliga namnskicket visar att området varit befolkat under järnåldern och att ett högre samhällsskikt varit etablerat här. Således tyder det på att den aktuella fornlämningen är belägen på en plats som varit central och av vikt.

Området med kokgropar bör ha varit en plats där ett flertal människor samlats samtidigt för att manifesteras något. Om platsen varit en samlingsplats under sen järnålder och en förmodad viktig sådan återstår då frågan: Vad för slags verksamhet utövades här? Den tolkning som ligger närmast till hands är att det varit en plats med ceremoniellt värde. Tänkbart är järnålderns människor samlats här i ett rituellt sammanhang för att utöva sin religion. Kokgroparnas antal och koncentration blir då begriplig om man tänker sig att det varit en samlingsplats som vid speciella tillfällen använts i ett rituellt sammanhang. Möjligen kan det varit frågan om offerfester och att kokgroparna helt eller delvis använts i detta syfte. Således kan området vara en kultplats. Det finns intressanta uppgifter som stärker resonemanget om en kultplats i det aktuella området. På en geometrisk avritning från 1710 syns ett ägosamband mellan Hov och Trusta och det är fullt tänkbart att dessa bägge ägor har ett gemensamt ursprung, och således finns möjligheten att det ursprungligen funnits ett "Stor-Hov" (Vikstrand 1993 s. 72f). Hov som Ortsnamn är i Jämtlands län knutet till förhistoriska kultplatser (Flemström 1983 s. 41) och större delen av fornlämningsområdet med kokgropar ligger inom Trustas ägor som enligt detta resonemang tidigare kan ha tillhört Hovs ägor.

Det går givetvis inte att fullt ut slå fast att området har varit en kultplats, även om det i nuläget är den förklaring som ter sig som den mest sannolika. Alternativa användningsområden kan givetvis finnas och det är möjligt att kokgroparna använts vid större sammankomster där man firat något som god jaktlycka och fiskefångst eller speciella händelser under årtiderna. Även dylika tilldragelser kan förstås också knytas till den förhistoriska religiösa föreställningsvärlden på ett eller annat sätt. Om platsen varit någon sorts samlingsplats för ett flertal människor som manifesterat sin uppskattning av något, vilket är det mest troliga, bör även detta innebära att den religiösa aspekten varit i högsta grad närvarande.

I Skandinavien finns flera jämförbara objekt med kokgropar inom ett begränsat område. 2001 hölls ett seminarium i Oslo med deltagare från Sverige, Norge och Danmark där just kokgropar diskuterades. Flera forskare uppehöll sig vid diskussioner om groparnas funktion och kontext. Huvuddelen rörde just kokgropar från brons- och järnålder. Ett återkommande inslag i dessa diskussioner var tolkningar av områdena med kokgropar. Flera av dessa mynnade ut i tolkningar som stämmer väl överens med den ovan gjorda tolkningen, och kultplats och samlingsplats var återkommande som förklaring på platsernas funktion. Även närheten till vatten tycks vara ett utmärkande drag hos flera av dessa platser och på den punkten är området på Norderön inget undantag med sitt strandnära läge. Kopplingen mellan den förhistoriska nordiska mytologin och

kokgropar finns i de norröna sagorna där berättelser om gudar som tillrett sin mat i kokgropar omnämns. Sammankomsterna vid kokgroparna kan ha varit offermåltider eller med tanke på närheten till gravar vara ett hedrande av en nyligen bortgångna eller av äldre förfäder. (se t.ex. Thörn 2005).

Från grop 3 tillvaratogs som tidigare nämnts ben som analyserats i två omgångar. Enligt den senaste analysen fanns även häst representerat i fyndmaterialet, närmare bestämt sju tänder. Detta kan te sig aningen märkligt då hästkött inte tillhörde den vardagliga födan och att det i det här fallet rör sig om tänder. Rimligtvis bör inte tänderna vara de enda resterna om nu hästkött trots allt har tillretts. Detta är något som uppmärksammas i Norge där liknande fynd har gjorts i en likartad fornlämning. Fynden av hästtänder kan innebära att ett hästhuvud deponerats i gropen. En förklaring till detta kan vara att det är fråga om ett offer som placerats där i ett rituellt sammanhang. Det kan således vara offerfester som hållits vid kokgroparna och tänkbart är att huvudet bara varit ett offer eller att man faktiskt i en gemensam ceremoni ätit bitar av hästkött i ett speciellt syfte. Hästen var under järnåldern ett särskilt viktigt djur och kopplingarna till den nordiska mytologin är stark, se bara på Oden och hans springare Sleipner. Hästar ansågs vara djur som kunde röra sig mellan det kosmiska och det världsliga. Det finns också flera andra exempel på att hästar offrats och det har gjorts fynd av hästoffer i myrar och sjöar (Oma 2005). Att offra hästar och möjligen äta dessa kan således ha varit ett sätt att stärka sina band till den kosmiska världen och fynden av hästtänder i en av kokgroparna på Norderön stärker tesen om att platsen varit en kultplats.

På vissa av de andra lämningarna med kokgropar har ett mönster av groparnas placering kunnat uttydas. Något urskiljbart mönster har dock inte framträtt på Norderön, inget som kan tydas i dagsläget i alla fall. Möjligt är att om en grundligare undersökning gjordes skulle sådana spår framträda eller andra viktiga ledtrådar komma i dagen. Mycket återstår att göra innan någon säkrare analys kan göras, där nya och fler dateringar skulle vara viktiga steg framåt. För närvarande finns en schaktgrävning av en av groparna på planeringsstadiet.

Sammanfattning

Fornlämningen Norderö 11:1 som är registrerat som ett boplatsoområde med kokgropar undersöktes i början av juni 2015 med anledning av att Länsstyrelsen besiktat platsen efter stormen Ivar 2013. Syftet var att dokumentera skador efter stormen men vid besiktningen upptäcktes att området markberetts. Den arkeologiska undersökningen utfördes dels som en skadeinventering, dels som en undersökning om ytterligare spår efter mänsklig verksamhet kunde iakttas. Resultatet av skadeinventeringen visade att lämningen inte hade skador i den omfattning som först befarades utan det rör sig mer om en allmän uppröjning av platsen och att få bort alla avverkningsrester för att få fornlämningen i acceptabelt skick. Samtliga tidigare kända kokgropar dokumenterades och mättes in med GPS. Dessutom genomsöktes området, varvid ytterligare kokgropar påträffades och fornlämningen består i nuläget av 17 registrerade kokgropar. I flertalet av kokgroparna påträffades skärvsten i varierande omfattning samt på ett ställe brända fragmentariska ben. Även i markberedningsgropar och rotvältor kunde skärvsten iakttas, dock inte i någon större omfattning. I övrigt har inga andra spår efter mänsklig verksamhet påträffats, vare sig konstruktioner eller fynd av artefakter.

Utöver detta var syftet att utifrån undersökningen tolka platsens funktion och sätta in den i ett sammanhang. Det stora antalet kokgropar tyder på att det varit en plats för stora sammankomster. Den tolkning som ter sig som mest rimlig är att det varit en plats av ceremoniellt värde, och enligt äldre kartor kan området en gång ha tillhört det förhistoriska Hov. Med anledning av detta ligger det närmast till hands att förmoda att området med kokgropar varit en kultplats. Denna tolkning får också stöd när utblickar och jämförelser görs med liknande områden i Skandinavien där forskare resonerar i samma termer. Området med kokgropar kan således ha varit en kultplats där man firat viktiga högtider och möjligen hållit offerfester.

Källförteckning

Litteratur

Flemström, Bertil. 1983. *Ortnamn i Jämtland*. Stockholm.

Oma, Kristin. 2005. Hestetenner i kokegroper – på sporet av blot? Eit perspektiv frå Veien. I: *Varia: 58, De gåtefulle kokegroper: Kokegropseminariet 31 november 2001*. Red: Gustafson, Heibreen, Martens. Kulturhistorisk museum, Fornminneseksjonen. Universitetet i Oslo.

Thörn, Raimond. 2005. Kokgropsrelationer. I: *Varia: 58, De gåtefulle kokegroper: Kokegropseminariet 31 november 2001*. Red: Gustafson, Heibreen, Martens. Kulturhistorisk museum, Fornminneseksjonen. Universitetet i Oslo.

Vikstrand, Per. 1993. Förkristna sakrala ortnamn i Jämtland. I: *Namn och bygd: tidskrift för nordisk ortnamnsforskning. Årg. 81. 1993*. Uppsala.

Övriga källor

Alström, Ulf. 1980. *Analys av osteologisk material från Jämtland*. Uppsats för Osteologi II. Osteologiska forskningslab. Stockholms universitet.

Blomberg, Carl Gustaf. 1949. Rapport över utgrävning av härdplats på Trusta. Jamtlis arkiv.

Janson, Sverker. 1942. Rapport över undersökning av högar vid Trusta nr. 2, Norderö sn. Jämtland. Jamtlis arkiv.

Larje, Rita. 1985. Osteologisk analys, härdgrop 3, Trusta, Norderö sn, Jämtland. Stockholm.

Nilson, Allan. 1951. Plan- och profilritning av hög 3. Jamtlis arkiv.

Naturhistoriska riksmuseet, laboratoriet för isotopgeologi. 1981. St 7701, St 7702, St 7704.

Fornminnesregistret (FMIS).

Tekniska och administrativa uppgifter

<i>Länsstyrelsens dnr:</i>	434-3257-2015
<i>Länsstyrelsens beslut:</i>	2015-05-19
<i>Jamtli's dnr:</i>	99-2015/F8BD
<i>Uppdragsgivare/Finansiär:</i>	Länsstyrelsen i Jämtlands län
<i>Kommun:</i>	Östersund
<i>Socken:</i>	Norderö
<i>Fastighet:</i>	Trusta 2:2, Önsta 1:39
<i>Undersökningstyp:</i>	Skadedokumentation
<i>Undersökningstid:</i>	v.23 2015
<i>Tidsåtgång i fält:</i>	6 dagsverken
<i>Tidsåtgång, förberedelser och rapport:</i>	6 dagsverken
<i>Personal:</i>	1:e antikvarie Anders Hansson och antikvarie Anders Edvinsson
<i>Undersökt yta:</i>	ca 10500 m ²
<i>Lägesangivelse:</i>	Fastighetskartans blad 19E1f SÖ
<i>Koordinater</i>	N 7002874, E 468586
<i>Koordinatsystem:</i>	SWEREF 99 TM
<i>Höjd över havet:</i>	290 m
<i>Dok material:</i>	Dokumentationsmaterial förvaras på Jamtli.

RAPPORTSERIE – JAMTLI, 2015

ISSN 1654-2045

- 2015:1 Byvallen – Kartering och datering av nyupptäckta fornlämningar
Anders Edvinsson
- 2015:2 Alanäs kyrka – Utvändig restaurering, 2009
Henrik Ylikoski
- 2015:3 Karolinerladan – Utvändig restaurering, 2011
Henrik Ylikoski
- 2015:4 Begravningsplatsen under bogårdsmuren – Teknisk rapport över arkeologisk undersökning i samband med restaurering av bogårdsmuren vid Frösö kyrka
Anna Engman
- 2015:5 Arkeologisk undersökning. Gåsågraven – en vikingatida brandgrav
Anna Engman
- 2015:6 Byggnadsminnet Strömsågen i Sidsjö – Restaurering av vattendrivna ramsåg, 2008
- 2015:7 2014 års fornminnesinventering i Jämtlands län
Karl-Johan Olofsson
- 2015:8 Dubbelboden i Sidsjö – Utvändig restaurering, 2014
Henrik Ylikoski
- 2015:9 Fors kyrka – Invändiga konserverings- och måleriarbeten 2015
Julia Cronqvist
- 2015:10 Brunflo 84:1-4 – Arkeologisk undersökning av närområdet till Brunflo 84:1-4
Anna Engman
- 2015:11 Kokgroparna på Norderön – Dokumentation och tolkning av fornlämningsområdet Norderö 11:1
Anders Edvinsson